

แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES FOR DEVELOPING ACHIEVEMENT MOTIVATION BASED ON
BUDDHIST PSYCHOLOGY OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN WANGNOI
WITTHAYAPHUM SCHOOL, WANG NOI DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

¹สุกัญญา สุภาพงษ์ Sukanya Suphaphong

²พระครูปลัดมารุต วรมงคลโต PhrakhrupaladMaroot Wormoklalo

³พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ PhrasamuChokdee Vajirapanyo

⁴พระครูปลัดอรรถนพ ปญญาสาโร PhrakrupaladAnnop Panyasaro

⁵มณฑกานต์ แป้นกลม Monthakarn Paenkrom

^{1, 2, 3, 4, 5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: sukanyasupha1975@gmail.com

Article Received: August 04, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นนักเรียน จำนวน 159 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัยพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิมังกสา พิจารณาไตร่ตรอง ด้านฉันทะ มีใจรัก ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิริยะ พากเพียรทำ ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย (1) ด้านฉันทะ มุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดแทรกหลักธรรมคำสอน เพื่อสร้างความพอใจและปลูกฝังนิสัยรักในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการเรียนรู้ (2) ด้านวิริยะ มุ่งเน้นการส่งเสริมความเพียรพยายามและความกล้าที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาและมุ่งมั่นดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (3) ด้านจิตตะ มุ่งเน้นการสร้าง ความรับผิดชอบและความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ผักผ่อนให้มีสมาธิจดจ่อ แน่วแน่ และไม่ปล่อยปละละเลยหน้าที่ (4) ด้านวิมังกสา มุ่งเน้นการใช้ปัญญา พิจารณาไตร่ตรอง และรู้จักวิเคราะห์ตรวจสอบสาเหตุของผลการเรียนรู้ด้วยเหตุผล มีการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจนและรอบคอบในการทำงาน

คำสำคัญ: แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน, หลักพุทธจิตวิทยา, อิทธิบาท 4, นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) study the level of achievement motivation in learning based on Buddhist psychology among upper primary school students, and 2) study guidelines for developing achievement motivation in learning based on Buddhist psychology among upper primary school students at Wang Noi Wittayaphum School, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This was a mixed-methods research. Quantitative research used questionnaires to a sample of 159 students, with data analyzed using basic statistical methods: percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research used interviews with 5 key informants, with data analyzed using content analysis.

The research findings show that: 1) The overall level of achievement motivation in learning based on Buddhist psychology among upper primary school students was rated at a high level. When considering each aspect according to the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), all four aspects were also rated at a high level, namely: Vimamsā (consideration and reflection), Chanda (love of the subject), Citta (attentiveness), and Viriya (diligence and perseverance), respectively. And 2) The guidelines for developing achievement motivation in learning according to Buddhist psychology for upper primary school students consist of: (1) Chanda (love of the subject), focusing on diverse teaching and learning processes that incorporate Buddhist teachings to create satisfaction and cultivate a love of learning, making students inspired and happy with learning; (2) Viriya (diligence), focusing on promoting perseverance and courage to act so that students can overcome obstacles and problems and work diligently until they achieve their goals; (3) Citta (attentiveness), focusing on creating responsibility and attentiveness to assigned tasks, training them to have concentration, focus, and not neglect their duties; (4) Vimamsā (consideration and reflection), focusing on using wisdom to consider and reflect, and knowing how to analyze and examine the causes of learning outcomes with reason, setting clear and careful goals in work.

Keywords: Achievement Motivation, Buddhist Psychology, The Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), Primary School Students

บทนำ

โลกปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่างๆจากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวกขึ้น วิถีชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างไปจากเดิม มีความเปิดกว้างยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษ 21 จึงไม่ใช่เพียงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คนที่ยังมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเน้นการเรียนรู้สร้างแรง

บันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อปมเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ยึดประโยชน์ส่วนรวมกันและการการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนด้วยเรียนรู้ที่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และลงมือปฏิบัติให้เกิดเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ที่ได้ด้วยตัวเอง ผู้ต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนแลสังคมโดยรวมเรียนรู้ที่มีผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

Differentiated Instruction หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเชื่อในการมีทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียน โดยความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนจะถูกพิจารณาจากทักษะ และความสามารถของผู้เรียนในแต่ละบุคคลเป็นหลัก ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้จากการสังเกตผู้เรียนในช่วงเวลาต่างๆ ผ่านการใช้ความคิด Differentiated Instruction หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เชื่อในการมีทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียน โดยความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนจะถูกพิจารณาจากทักษะ และความสามารถของผู้เรียนในแต่ละบุคคลเป็นหลัก ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้จากการสังเกตผู้เรียนในช่วงเวลาต่างๆ ผ่านการใช้ความคิดและความเชื่อของแต่ละบุคคล ครูทุกคนจะยังคงสามารถมองเห็นผลลัพธ์ที่แฝงอยู่ และแสดงออกมาอย่างชัดเจน ผ่านในกระบวนการเรียนรู้ที่ต่างกันได้ ซึ่ง Carol Tomlinson ผู้คิดค้นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้กำหนดองค์ประกอบไว้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) Content เนื้อหา หมายถึง เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องจัดทำเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะด้านต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมต่างๆ 2) Process กระบวนการกระบวนการ หมายถึง วิธีการที่จะสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในห้องเรียน รวมถึงการจัดกลุ่มผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน และเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดแข็งของการจัดกลุ่มในแต่ละรูปแบบ 3) Product ผลลัพธ์ หมายถึง ผลจากการจัดกิจกรรมตามเนื้อหา และกระบวนการที่สมบูรณ์แล้ว ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะประสบการณ์ต่างๆ และจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบการเรียนรู้ครั้งต่อไป ได้เพื่อให้ตอบโจทย์กับความแตกต่างของผู้เรียนต่อไป

การจูงใจเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมไปยังเป้าหมายที่ต้องการ แรงจูงใจจะกระตุ้นและผลักดันให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างกระตือรือร้น และสามารถทำให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมอย่างตั้งใจสม่ำเสมอ แรงจูงใจที่ผลักดันนี้อาจจะเกิดขึ้นจากแรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความต้องการ ทศนคติความทะเยอทะยาน ความสนใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น หรือแรงจูงใจภายนอก อันได้แก่ความมุ่งหวังและความต้องการของบิดามารดาหรือเครื่องล่อและบรรยากาศในการเรียน เป็นต้น แรงจูงใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวทาง เกิดพลังช่วยกระตุ้นความสนใจ พัฒนาความสนใจและการใฝ่หาความรู้ตลอดจนการเลือกพฤติกรรมที่แสดงออก แต่อย่างไรก็ตามเรื่องแรงจูงใจเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและลึกซึ้งเกินกว่าที่คิด ดังนั้นการศึกษาทฤษฎีต่างๆของแรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่ผู้สอนควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก การที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นผลดีทั้งด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีเพราะว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะเป็นตัวที่ทำให้คนมีการพัฒนา หรือทำให้มีความเป็นคนอย่างแท้จริงและจากจุดนี้จึงสามารถไปพัฒนาสิ่งอื่นได้อย่างถูกต้อง และแรงจูงใจก็สำเร็จได้ด้วยการศึกษา หมายความว่า การศึกษามีหน้าที่ที่จะต้องสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้องให้แก่

มนุษย์จะเห็นว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการศึกษาระงจูงใจที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จของผู้เรียนมากที่สุดประการหนึ่ง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ แสดงความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพื่อให้ถึงมาตรฐานตามที่ตั้งใจพยายามที่จะ เอาชนะอุปสรรคต่างๆ โดยไม่ย่อท้อ มีความทะเยอทะยาน กระตือรือร้น มานะพยายาม มีการวางแผน

ผลลัพธ์ที่ดีเกิดจากกระบวนการการเรียนรู้ที่สนับสนุน และผลักดันผู้เรียน ให้พวกเขาได้ใช้ความเป็นธรรมชาติของพวกเขาในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ ทั้งสิ่งที่เป็นเป้าหมายในการสอนหรือทำกิจกรรมของเรา และสิ่งที่จะมีความหมายมากกว่านั้นสำหรับพวกเขา การสนับสนุนที่ผู้สอนสามารถทำได้คือการ เปิดใจ เปิดหู เปิดตา ละทิ้งการตัดสินของตัวเอง และสังเกตนักเรียนเพื่อรับรู้ถึงธรรมชาติของนักเรียน และ เรียนรู้จากโลกใบเล็กๆ ที่จะค่อยๆ เปิดออกตรงหน้าเราพร้อมๆ กับที่นักเรียนก็กำลังเรียนรู้เกี่ยวกับโลกกว้างที่เราได้นำเข้าไปในห้องเรียนแห่งความแตกต่าง ที่กระหายการเรียนรู้ไม่ต่างกัน

ไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และทัดเทียมกับนานาชาติ ซึ่งเป้าหมายสูงสุดในการเรียน ของแต่ละคน คือความสำเร็จในการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาที่มีความแตกต่างกันทั้งนี้ ครูอาจารย์ผู้สอนต้อง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนด้วย เพราะวิชาเรียนแต่ละวิชาจะมีลักษณะเนื้อหาวิชา ความยากง่าย และวิธีการเรียนที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องเข้าใจธรรมชาติของแต่ละรายวิชาที่เรียน ตลอดจนหาวิธีการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในแต่ละรายวิชาให้มากที่สุด การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาจึงไม่ใช่ เรื่องที่ทำได้อย่างง่ายสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งบางคนจะต้องใช้ความเพียรพยายาม ความตั้งใจ และความอดทนในการเรียนรู้อย่างไม่ลดละ จึงจะประสบผลสำเร็จ เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแรงจูงใจ คือการพัฒนา เป็นการทำให้มีอยู่ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง สังคม หรือหน่วยงานที่ตนทำงานอยู่ เพื่อความก้าวหน้าและการทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาที่เช่นกัน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยการสร้าง องค์ความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ตามตำราเรียนและความรู้ที่อื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนศึกษา การที่บุคคล พยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมหรือมีความเหมาะสมกว่าเดิม เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะเพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการศึกษาทางการเรียนรู้ ตามหลักพุทธจิตวิทยา มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะเด่นของพุทธจิตวิทยามีความรู้ความเข้าใจการแยกนิยาม การขยายตัว ของพุทธศาสนาเข้าไปในนานาประเทศ มีความรู้ความเข้าใจอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อวัฒนธรรมในประเทศ นั้นๆ และมีความรู้ความเข้าใจสามารถอธิบายการเกิดองค์การหรือกระบวนการใหม่ๆ ในวงการพุทธศาสนา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอน ปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 270 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับชั้นประถมศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 159 คน ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970)

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการการร่างดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิชาภาษาไทย 3) ศึกษาเอกสารจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 4) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 5) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือวิจัยโดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 6) สร้างเครื่องมือวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 7) นำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง 8) จัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

3.2 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต สอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์การสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านฉันทะ มีใจรัก	3.72	0.47	มาก
ด้านวิริยะ พากเพียรทำ	3.59	0.50	มาก
ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่	3.72	0.54	มาก
ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง	3.74	0.34	มาก
ภาพรวม	3.69	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ด้านฉันทะ มีใจรัก ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิริยะ พากเพียรทำ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ด้านฉันทะ มีใจรัก กระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน มีทางเลือกหลากหลาย มีตัวอย่างและแนวทางให้ครูได้เลือกใช้ สามารถสร้างแรงจูงใจทางการเรียนในทุกสถานการณ์ จะต้องสอดแทรกหลักธรรมคำสอนทุกครั้ง ให้นักเรียนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมี สามารถพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประโยชน์ และสร้างแรงบันดาลใจต่างๆ ได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความพอใจในการเรียน

2.2 ด้านวิริยะ พากเพียรทำ การจัดการเรียนการสอนสอดแทรกหลักธรรมคำสอนให้นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียร ความพยายาม ความกล้าที่จะลงมือทำ เป็นแนวทางให้ดำเนินไปสู่การประสบความสำเร็จตามปรารถนาของนักเรียน และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ความเพียรพยายามก็จะกำจัดให้หมดสิ้นไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายคือ ความสำเร็จ

2.3 ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทำ รู้จักไตร่ตรองด้วยปัญญา การเอาใจใส่ และให้ใจจดจ่ออยู่กับอยู่กับสิ่งที่ทำ มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงานไม่ปล่อยปละละเลย และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ

2.4 ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง นักเรียนได้มีการพิจารณาไตร่ตรองจากสิ่งที่ได้เรียนมา มีเป้าหมายที่ชัดเจน การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบในสิ่งนั้นๆ รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ ตรวจสอบตรวตราหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ด้านฉันทะ มีใจรัก ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิริยะ พากเพียรทำ ตามลำดับ ผลการวิจัยการ

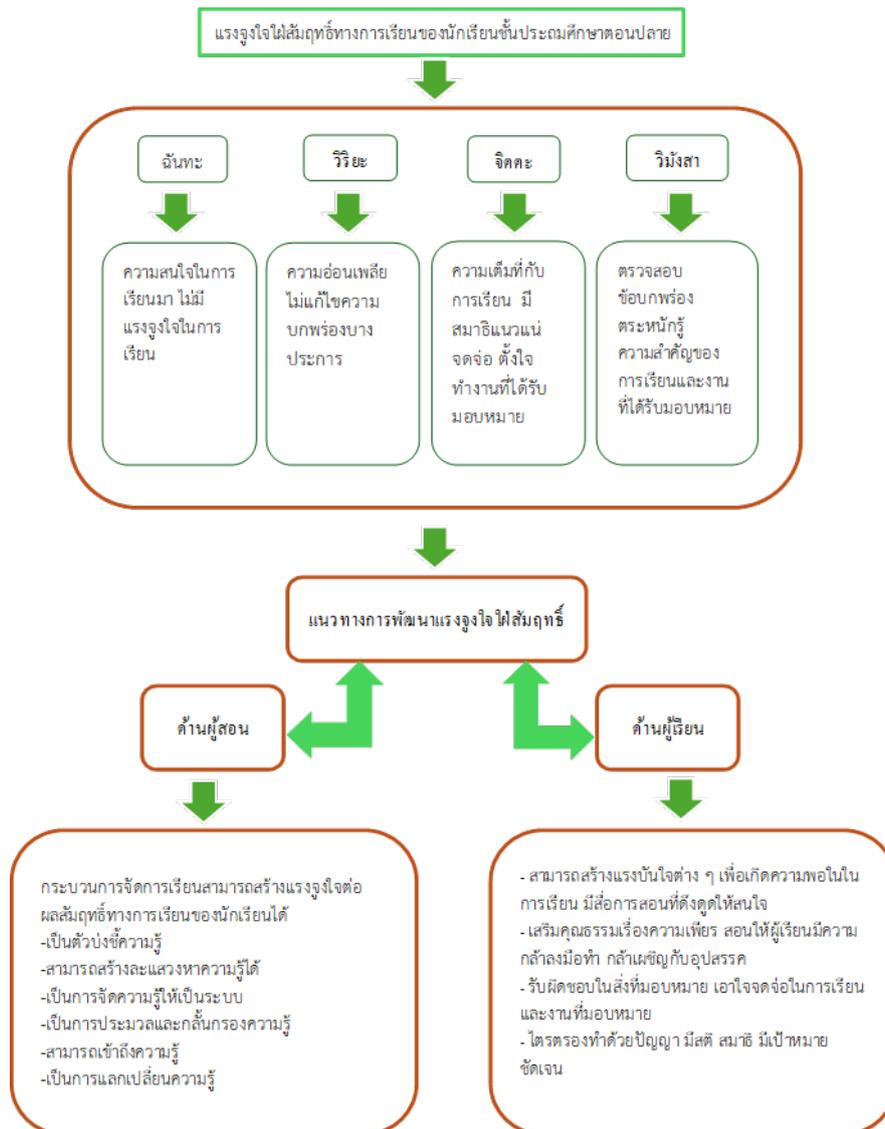
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อความสำเร็จทางการเรียน อาจเป็นเพราะโรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อาจมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการวางแผนเป้าหมายในการเรียน หรือมีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนซึมซับหลักกสิกรรม 4 โดยไม่รู้ตัว ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาดานินทร์ ฐิติวิโร (อินทวิ) (2545) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมากสามารถปรับเข้ากับหลักกสิกรรม 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา คือเมื่อนักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน ควรจะต้องขยันหมั่นเพียรมีความคิด มีจิตใจตั้งมั่นและการคิดไตร่ตรองใช้เหตุผลสอดคล้องกับการวิจัยของดลฤดี ไชยศิริ (2562) ที่พบว่า (1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมิพีเคชั่น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างแรงจูงใจ ขั้นทำท่ายความคิด ขั้นอธิบายและสาธิต ขั้นปฏิบัติตามภารกิจและขั้นสะท้อนประเมินผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดเกิดความสนใจ มีความสนุกสนาน มีความสุขกับการเรียนรู้และเสริมด้วยการให้รางวัลเมื่อปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จ และจัดอันดับคะแนนทุกครั้งหลังชั่วโมงกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พยายามหาวิธีการได้มาซึ่งคำตอบและสามารถตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นได้ทันที อีกทั้งนักเรียนยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ร่วมอภิปรายกับครู นักเรียนและคนอื่นๆ ในชั้นเรียน ส่งผลให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น (2) กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมิพีเคชั่น ครั้งนี้ ทำให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก ในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความขยันและตั้งใจใฝ่เรียนรู้ และ (3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของบุญเลิศ คำปิ่น สมบูรณ์ และคณะ (2566) ที่พบว่า 1) กลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ โรงเรียนแม่แตง โรงเรียนแม่อนวิทยาลัย และโรงเรียนบ้านหนองไคร้ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับ ในขณะที่โรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ 2) กลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพและโรงเรียนแม่อนวิทยาลัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับ กลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ และโรงเรียนแม่อนวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับและกลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง และโรงเรียนแม่แตง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามลำดับ 3) นักเรียนกลุ่มทดลองของทุกโรงเรียน มีความพึงพอใจในกิจกรรมแนะแนวฯ ภายหลังการทดลองในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) ด้านฉันทะ มุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดแทรกหลักธรรมคำสอน เพื่อสร้างความพอใจและปลูกฝังนิสัยรักในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการเรียนรู้ 2) ด้านวิริยะ มุ่งเน้นการส่งเสริมความเพียรพยายามและความกล้าที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาและมุ่งมั่นดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย 3) ด้านจิตตะ มุ่งเน้นการสร้างแรงบันดาลใจและความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ฝึกฝนให้มีสมาธิจดจ่อ แน่วแน่ และไม่ปล่อยปละละเลยหน้าที่ 4) ด้านวิมังสา มุ่งเน้นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง และรู้จักวิเคราะห์

ตรวจสอบสาเหตุของผลการเรียนรู้ด้วยเหตุผล มีการวางเป้าหมายที่ชัดเจนและรอบคอบในการทำงาน เป็นการ พัฒนาแรงจูงใจทางการเรียนมีประโยชน์ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจต่างๆได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความ พื่อใจในการเรียน การจัดการเรียนการสอน จะต้องสอดแทรกหลักธรรมาภิบาลสอนเพื่อให้นักเรียนมีความขยันหมั่น เพียร ความเพียรเป็นแนวทางให้ดำเนินไปสู่การประสบความสำเร็จตามปรารถนาของนักเรียน หากเมื่อได้การ ลงมือปฏิบัติ ลงมือทำงานที่ตนชอบที่ตนรัก ทำด้วยความพากเพียรพยายามความเพียรพยายามก็จะกำจัดให้ หมดสิ้นไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายคือความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของของจากรูมาศ เรืองสุวรรณ (2558) ที่พบว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักแห่งการประกอบกรงานใดๆ ให้สำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจและรักที่จะทำในงานนั้นๆ วิริยะ คือ ความพากเพียรในการทำงานอย่างไม่ย่อท้อจนงานสำเร็จ จิตตะ คือ การตั้งใจทำงานหมั่นตรวจตรางานอยู่เสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2559) ที่พบว่า อิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้ อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่ามี จุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางการเรียน การประกอบอาชีพการดำรงชีวิต อิทธิบาท 4 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าการฝึกหัดคนให้มี คุณธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผลและกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดพลาด ประ สงค์อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอน งานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนาก็จัดการ แก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอิทธิบาท 4

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา และผลจากแบบสอบถาม ผลการสัมภาษณ์ ตามประเด็นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา ผู้วิจัยมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา สรุปลักษณะที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ให้มากขึ้น
  - 2.2 โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาคม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักจิตวิทยาด้วยหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ

2.2 ควรนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 นำมาใช้ในการทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อประกอบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จารุมาศ เรืองสุวรรณ. (2558). การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดลฤดี ไชยศิริ. (2562). การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมพีเคชั่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญเลิศ คำปิ่น และคณะ. (2566). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระมหาธานินทร์ ฐิติวิโร (อินทวิ). (2545). การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วารสารวิชาการปัญญาปัญญา, 8(1), 15-28.
- Best W. John. (1997). *Research in Education*. Boston MA: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.